

als in de „Hemelvaart van Maria” in de kerk van San Vicente te Toledo; wyl de schilder niet van de voorstellingen der werkelijkheid uitging, maar zich in z'n kunstenaars-trots en welbehagen terugtrok en uit verhoudingen van vlakken en kleuren wezens schiep, die voller van het werkelijke en lieve leven zijn. Z'n volger Velasquez, die het schilderij op zijn manier copieerde, reikte niet aan deze kostbaarste eigenschap, zijn werk is vreemd aan alle mystiek. Sindsdien werd El Greco vergeeten en keerden de kunstenaars in een materialistischer tijd tot de natuurt terug. Maar driehonderd jaar later, in een tijdperk van het meest verregaande materialisme, komt een der koelste naturalisten op hetzelfde spoor en schildert badende vrouwen, stillevens, landschappen bij zonschijn en regen, zooals El Greco de boven-

aardsche beeldnissen zijner geëxtasieerde heiligen. Wat in Cézanne den Spanjaard overtreft is niet alleen de kleur; waarin hij beneden hem blijft, niet alleen de onbcholpenheid eens autodidacten. Langs verschillende wegen bereiken zij hetzelfde doel. El Greco verwint het onderwerp of gegeven,

maar behoudt eene schematische groepeerings, die daardoor, dat zij de conventioneele compositie en daarmee in overeenstemming alle volumens, slanker en rijziger maakt, tot stijl wordt. Zoo gaat hij te werk niet het geheel der compositie en eveneens met de figuren afzonderlijk. Alle portretten vertoonen het-

zelfde schema. Deze rijke traditioneele schemas treffen wij niet aan in het werk van Cézanne, die in een aan conventies armen tijd leefde en daarom schijnt hij ons moderner. Maar nooit zal men alleen in dat naakte schema de werkelijke, lieve waarde van El Greco's werk zien. Dit schema is slechts het geraamte, waarvan de kleur het bloeiend vleesch te noemen zij. Het licht — de hoofdpersoon op een schilderij — dat ons elke materie zichtbaar maakt, is het medium voor alle gevoelswaarden. Het licht is het be-

HARLEKIJN.

wogene en het bewegende. Zonder licht geen beweging. Hoewel het abstracte schema mag hebben bijgedragen, het licht te bewegen of te disponeeren, is het daarvan vrij en onafhankelijk. Onderzoeken wij echter die beweging of golving nauwkeuriger, dan zien wij een zelfden rythmus, als we bij Cézanne vonden.